

Челтерәп аксын чишмәләр!

1 квалификация категорияле
тәрбияче Исмаилова Р.Н.

Су – яшәү чыганагы.

Кеше өчен дә, үсемлек, хайваннар, балыклар,
кош-кортлар өчен дә, гомумән, бөтен тереклек
өчен яшәү чыганагы.

Без эчә торган су төче һәм чиста булырга тиеш.
Жир шарындагы суның 97%ы – тозлы диңгез
сулары, бары тик 3%ы гына төче сулыклар.

Ягъни 100л суның 3 литры
гына эчәргә яраклы.

Без эчә торган су запаслары артмый,
ә аны куллану көннән көн үсә, арта бара.

Мәкальләр:

- Тамчыдан күл жыела.
- Коега төкермә, суын эчәрсең.
- Су – яшәү чыганагы.
- Кечкенә чишмәләрдән зур елгалар
була.
- Кул пычранса , су белән юарсың,
Су пычранса, ни белән юарсың?
- Агым судан чиста булмассың.

Сез беләсезме?

Кайбер төбәкләрдә чиста су булмау сәбәпле, чиста суны цистерналарда ташып кулланырга мәжбүр булалар. Мондый урыннарда яшәүчеләр суның кадерен беләләр, билгеле.

-1941нче елда Харьков шәһәрендә Су музейе ачылган.

Музейдагы экспонатлар олысын – кечесен суны сакларга өйрәтә;

- Организмдагы су тәннең температура режимын жайга сала;

су ярдәмендә организмдагы шлаклар (утырымнар)

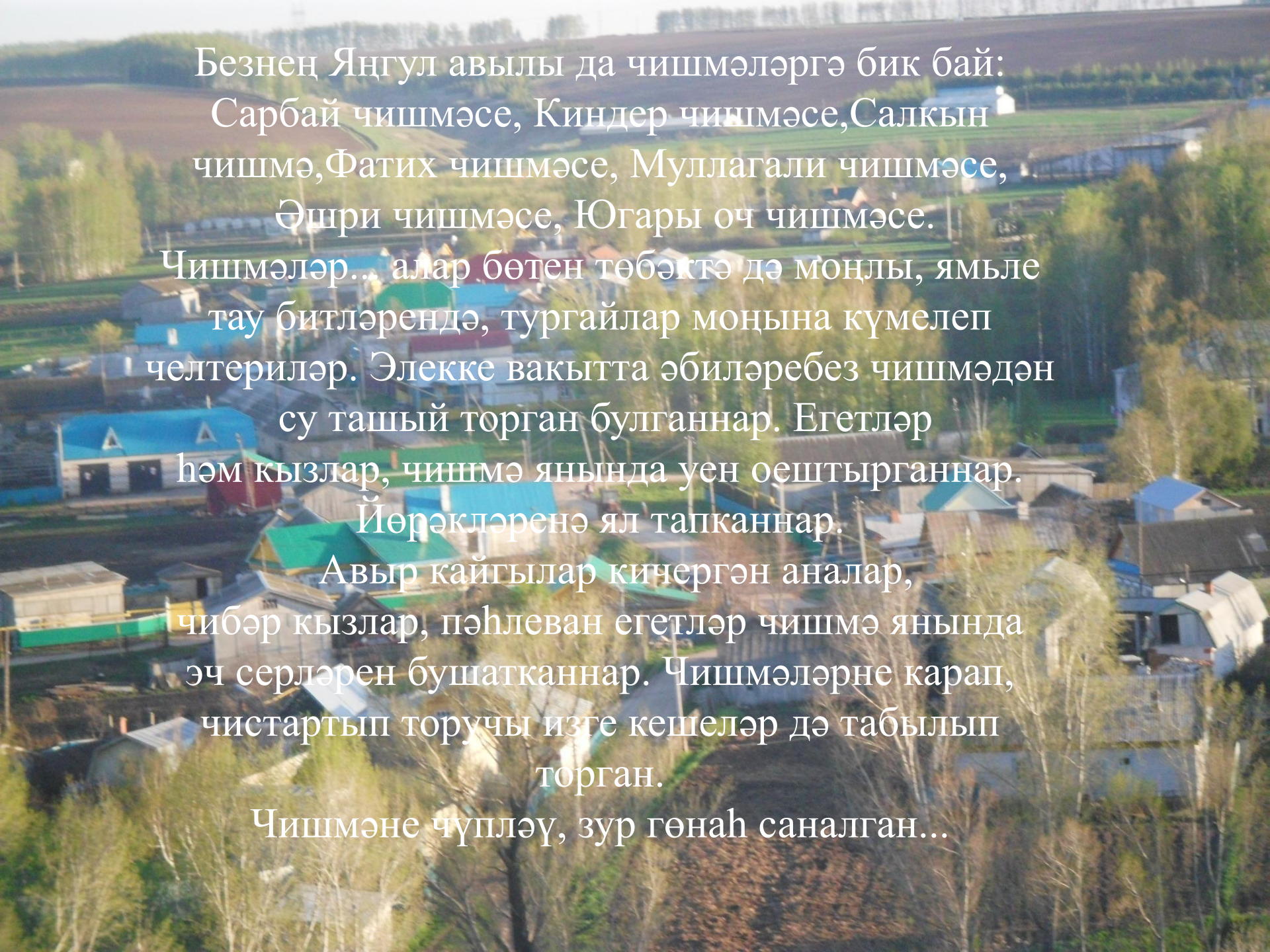
бүленеп чыга. Су кан басымын контрольдә тотарга ярдәм итүче бөерләр өчен дә бик кирәк;

- Безнең организмыбызның 80%ы диярлек судан тора;

- Суны ашаганнан соң түгел, ә ашаганчы эчәргә кирәк;

-укучы тәүлеккә 1,5-2 л суын югалта һәм аны кайтарып алырга тиеш;

- су эчмичә иң озак тора ала торган хайван – күсе; (аннан соң – дөя)

An aerial photograph of a village with numerous houses featuring bright blue, green, and red roofs. The houses are nestled among green trees and fields. In the background, there are rolling hills under a clear sky.

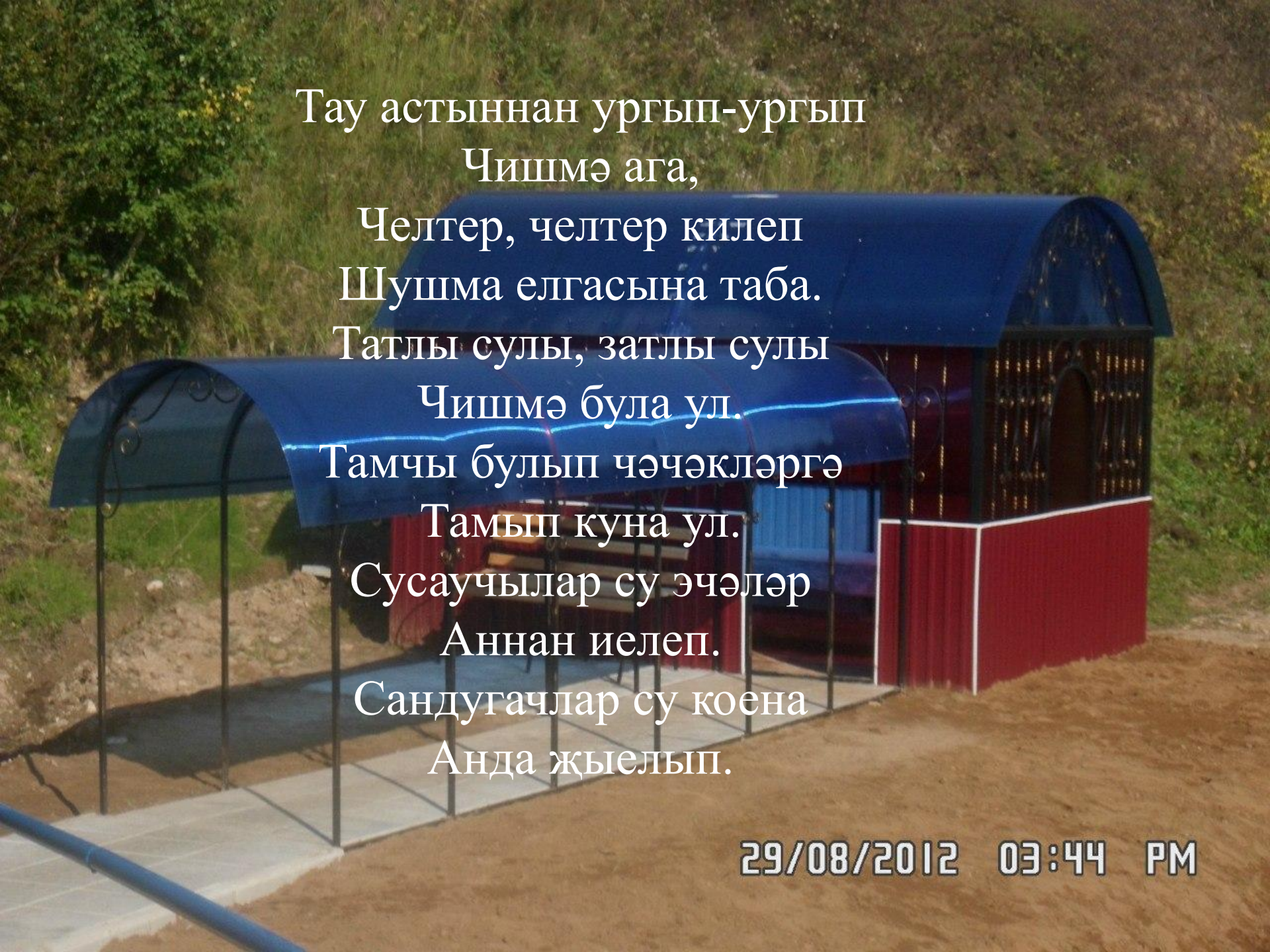
Безнең Янгул авылы да чишмәләргә бик бай:
Сарбай чишмәсе, Киндер чишмәсе, Салкын
чишмә, Фатих чишмәсе, Муллагали чишмәсе,
Әшри чишмәсе, Югары оч чишмәсе.

Чишмәләр... алар бөтен төбәктә дә моңлы, ямьле
тау битләрендә, тургайлар моңына күмелеп
челтериләр. Элекке вакытта әбиләребез чишмәдән
су ташый торган булганнар. Егетләр
һәм кызлар, чишмә янында уен оештырганнар.

Йөрәкләренә ял тапканнар.

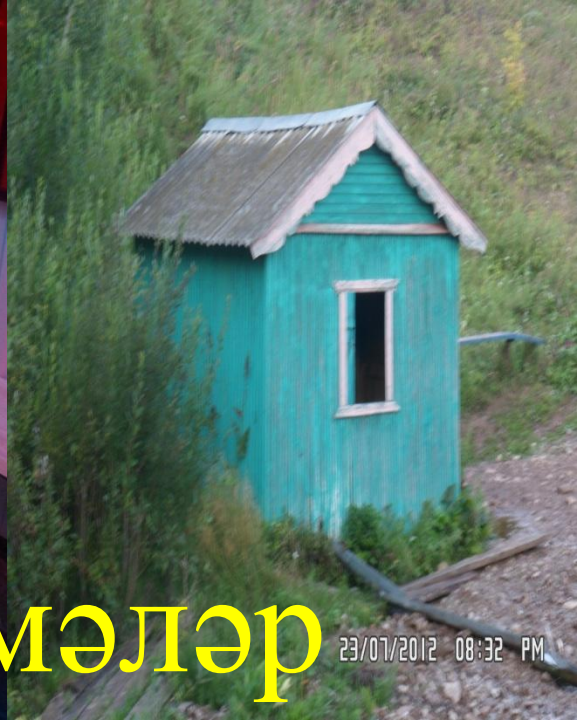
Авыр кайгылар кичергән аналар,
тибәр кызлар, пәһлеван егетләр чишмә янында
эч серләрен бушатканнар. Чишмәләрне карап,
чистартып торучы изге кешеләр дә табылып
торган.

Чишмәне чүпләү, зур гөнаһ саналган...

Тау астыннан ургып-ургып
Чишмә ага,
Челтер, челтер килеп
Шушма елгасына таба.
Татлы сулы, затлы сулы
Чишмә була ул.
Тамчы булып чәчәкләргә
Тамып куна ул.
Сусаучылар су эчәләр
Аннан иелеп.
Сандугачлар су коена
Анда жыелып.

29/08/2012 03:44 PM

Челтереп ага чишмэлэр

Яшьлекләрен шушы чишмә буенда
үткәргән өлкән буын вәкилләре

29/08/2012 11:59 AM

Аксын чишмэләр челтер-
челтер,
Сайрасын талларга кунып
сандугач.
Су алырга төшсен кызлар
Көянтә - чиләк белән.
Аксын чишмэләр, типсен
чишмэләр
Узып китмә син битараф
кына
Синең ярдәмгә мохтаж
Бу жырлы, саф сулы
чишмэләр!

Чишмэләрне яратыгыз!

Чишмэләрне саклагыз!

Акчы әле чишмәкәем

Тын гына, талгын гына.

Тирә-ягыңда сыгылып үссен

Тал гына ла, тал гына.